

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

คำ shàng “上” และ xià “下” เป็นคำที่มีการใช้ที่มากในภาษาจีน จากสถิติซึ่งรวบรวมได้ พบว่ามีคำภาษาจีนทั้งหมด 3,000 คำที่มีการใช้ในชีวิตประจำวัน ใน 3,000 คำนั้นเป็นคำกริยา 984 คำ โดยมีคำที่สามารถปรากฏร่วมกับคำ shàng และ xià อยู่ 487 คำ ซึ่งเท่ากับร้อยละ 54 ของคำกริยาทั้งหมด (Zhāng Yànchūn, 1995:26) จากข้อมูลนี้จะเห็นได้ว่า คำ shàng และ xià เป็นคำที่ใช้ที่มากในภาษาจีนคำหนึ่ง คำ shàng และ xià นอกจากจะใช้เป็นคำกริยา โดยทำหน้าที่เป็นกริยาหลักในประโยคแล้ว ยังใช้เป็นคำหลังกริยา โดยทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยาได้อีกด้วย ความหมายของคำ shàng และ xià เมื่อใช้ตามหลังกริยานั้น มีข้อที่น่าสนใจหลายประการ ทั้งนี้เพราะคำ shàng และ xià ไม่เพียงแต่ใช้เป็นคำเสริมกริยาแสดงทิศทางเท่านั้น แต่ยังมี ความหมายที่เปลี่ยนแปลงเป็นความหมายโดยนัยอีก ตัวอย่างเช่น

1) 走上楼	2) 关上門	3) 爱上他了
zǒushàng lóu	guānshàng mén	àishàng tā le
เดินขึ้นตึก	ปิดประตู	รักเขาเข้าแล้ว
4) 跳下馬	5) 解下圍巾	6) 收下錢吧
tiàoxià mǎ	jiěxià wéijīn	shōuxià qián ba
กระโดดลงจากม้า	แก้ผ้าพันคอออก	รับเงินไว้เถอะ

ในตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า คำ shàng และ xià ทั้งสองกลุ่มล้วนทำหน้าที่เป็นคำเสริมกริยาบอกทิศทาง ซึ่งหากดูจากโครงสร้างประโยค จะเห็นว่าคำ shàng และ คำ xià ในตัวอย่างทั้ง 6 ข้างต้นไม่มีอะไรต่างกัน คือ ปรากฏอยู่หลังคำกริยา เป็น คำกริยา+shàng และ คำกริยา+xià แต่หากพิจารณาจากความสัมพันธ์ร่วมทางความหมายของคำกริยากับความหมายของคำ shàng และ xià จะพบว่าคำ shàng และ xià ในแต่ละกลุ่มต่างมีความหมายที่แตกต่างกัน ในตัวอย่างที่ 1 คำ shàng แสดงความหมายโดยตรง คือ แสดงทิศทางการเคลื่อนที่ของกริยา zǒu “เดิน” จากที่ต่ำไปยังที่สูง ในตัวอย่างที่ 2 คำ shàng ถึงแม้จะแฝงความหมายการเคลื่อนที่ แต่ไม่ได้แสดงทิศทางการเคลื่อนที่จากที่ต่ำไปยังที่สูง ในที่นี้ คำ shàng เป็นคำเสริมกริยาที่แสดงความหมายโดยนัย แสดงผลของกริยา guān “ปิด” ให้ประกบกัน นั่นก็คือ ประตูกับประตูประกบเข้าหากัน ในตัวอย่าง

ที่ 3 ก็เป็นความหมายโดยนัยเช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 2 ในตัวอย่างที่ 3 นี้ คำ shàng แสดงว่าเขาเริ่มรักห่อนและจะยังรักต่อไป ในตัวอย่างที่ 4 คำ xià แสดงความหมายโดยตรง คือ แสดงทิศทางการเคลื่อนที่ของกริยา tiào “กระโดด” จากที่สูงไปยังที่ต่ำ ในตัวอย่างที่ 5 คำ xià ไม่ได้แสดงทิศทางการเคลื่อนที่จากที่สูงไปยังที่ต่ำ แต่เป็นความหมายโดยนัยแสดงว่าผ้าพันคอถูกแก้ออกจากคอ ตัวอย่างที่ 6 ก็เป็นความหมายโดยนัยเช่นเดียวกับตัวอย่างที่ 5 ในตัวอย่างที่ 6 นี้ คำ xià แสดงถึงผลว่าทำให้มีเงิน

จากตัวอย่างดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ความหมายของคำ shàng และ xià เมื่อทำหน้าที่เป็นคำเสริมกริยา อาจแสดงทิศทางการเคลื่อนที่จากที่สูงไปยังที่ต่ำ หรือจากที่ต่ำไปยังที่สูง และอาจมีความหมายอื่นๆด้วย ฉะนั้น การศึกษาความหมายของคำเสริมกริยา shàng และ xià จะพิจารณาดูแต่เพียงโครงสร้างภายนอกของคำ shàng และ xià เท่านั้นไม่ได้ ทั้งนี้เพราะคำ shàng และ xià เมื่อทำหน้าที่เป็นคำเสริมกริยาบอกทิศทางแล้ว จะมีทั้งความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยต่างๆกัน

อย่างไรก็ตาม คนไทยที่เริ่มศึกษาภาษาจีนมักจะไม่เข้าใจความหมายอย่างละเอียดของคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià และมักจะใช้สองคำนี้ไม่ถูกต้องนัก บางครั้งก็เข้าใจผิดว่ามีความหมายตรงกับคำ ขึ้น และ ลง ในภาษาไทยเท่านั้น จึงเป็นเหตุให้นำไปใช้ผิดที่ในหลายๆกรณี ที่จริงแล้วสองคำนี้เมื่อทำหน้าที่เป็นคำเสริมกริยาบอกทิศทางจะมีทั้งส่วนที่คล้ายและต่างกับคำ ขึ้น และ ลง ในภาษาไทยบ้าง เพราะฉะนั้นจึงเป็นปัญหาหนึ่งของคนไทยในการเรียนภาษาจีน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะศึกษาวิเคราะห์อย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนภาษาจีน ได้รู้ถึงความหมายและวิธีการใช้คำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià ได้อย่างถูกต้อง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาความหมายและวิธีการใช้คำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià ในภาษาจีนกลาง
2. เปรียบเทียบคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià ในภาษาจีนกลาง กับคำภาษาไทยในลักษณะเดียวกัน

1.3 สมมติฐานในการศึกษา

1. คำเสริมกริยาบอกทิศทาง "shàng" "xià" เป็นคำที่ใช้มากในภาษาพูดของจีน แต่คนไทยที่เริ่มศึกษาภาษาจีน จะไม่เข้าใจความหมายโดยนัยของคำ "shàng" "xià" และไม่รู้จักใช้คำนี้ และมักเข้าใจผิดว่ามีความหมายเหมือนกับคำ "ขึ้น" "ลง" ในภาษาไทยเท่านั้น

2. คำเสริมกริยาบอกทิศทาง "shàng" และ "xià" มีทั้งความหมายโดยตรง และความหมายโดยนัย ซึ่งมีส่วนคล้ายกับคำ "ขึ้น" และ "ลง" ในภาษาไทย แต่ก็มีส่วนที่ต่างกับภาษาไทย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในภาษาจีนกลางปัจจุบันคำ shàng และ xià สามารถทำหน้าที่เป็นคำกริยา คำกริยาผสมบอกทิศทาง คำแสดงตำแหน่ง และคำผสมดังนี้

1. เป็นคำกริยา เช่น 他上車了。 Tā shàng chē le. เขาขึ้นรถแล้ว
他下車了。 Tā xià chē le. เขาลงรถแล้ว

2. เป็นคำกริยาผสมบอกทิศทาง เช่น
他走上來。 Tā zǒushànglai. เขาเดินขึ้นมา
他走下去。 Tā zǒuxiaqu. เขาเดินลงไป

3. เป็นคำแสดงตำแหน่ง เช่น
書放在桌上。 Shū fàng zài zhuōshàng.
หนังสือวางอยู่บนโต๊ะ
書在桌子下。 Shū zài zhuōzixià.
หนังสืออยู่ใใต้โต๊ะ

4. เป็นคำผสม เช่น
他吸烟吸上癮了。
Tā xīyān xī shàngyǐn le.
เขาสูบบุหรี่จนติดแล้ว
他到鄉下工作。
Tā dào xiāngxià gōngzuò.
เขาไปทำงานที่ชนบท

อย่างไรก็ตาม ลักษณะ 1-4 ดังกล่าวข้างต้นนี้จะไม่นำมาศึกษาเนื่องจากไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย ขอบเขตการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะศึกษาเฉพาะวิธีการใช้ และความหมายทางไวยากรณ์ของคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià ที่อยู่หลังคำกริยาในภาษาจีนกลางปัจจุบันเท่านั้น

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาหนังสือไวยากรณ์จีนกลางที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมตัวอย่างประโยคเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ได้คัดมาจากการเขียนของนักเขียนชาวปักกิ่ง เช่น 老舍 Lǎo Shě 劉心武 Liú Xīnwǔ 王朔 Wáng Shuò และ 王蒙 Wáng Měng เป็นต้น สาเหตุที่คัดตัวอย่างจากนักเขียนชาวปักกิ่งก็เพราะว่า ภาษาจีนกลางยึดถือภาษาปักกิ่งเป็นมาตรฐาน

นอกจากนั้นแล้วผู้วิจัยยังได้ใช้โปรแกรม " TIR เพื่อค้นหาข้อมูลจากงานเขียนจีน" ที่ทำขึ้นโดยคณะภาษาและวรรณคดีจีนแห่งมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ในการค้นหาตัวอย่างประโยคข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ และนำตัวอย่างประโยคที่ค้นหาได้มาจำแนกตามแนวทางดังนี้

1. จำแนกตามแนวความหมายต่างๆของคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià ที่อยู่หลังคำกริยาหลัก
2. จำแนกและวิเคราะห์คำกริยาหลักที่ใช้ร่วมกับคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià
3. เปรียบเทียบความหมายที่คล้ายกันและความหมายที่ต่างกันของคำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià แล้วเปรียบเทียบกับคำภาษาไทยในลักษณะเดียวกัน จากนั้นจึงวิเคราะห์สรุปและเขียนเป็นรายงานผลการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจหน่วยเสริมกริยาในภาษาจีนกลางได้ดีขึ้น
2. ช่วยให้คนไทยที่ศึกษาภาษาจีนกลางได้เข้าใจแจ่มแจ้งถึงความหมายและวิธีการใช้คำเสริมกริยาบอกทิศทาง shàng และ xià ในภาษาจีนกลาง
3. เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนภาษาจีนให้กับคนไทย

1.7 ระบบสัทอักษรที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์นี้ได้ถอดเสียงตัวอักษรจีนด้วยระบบสัทอักษร (汉语拼音 Hànyǔ Pīnyīn) ตามแบบหนังสือไวยากรณ์ภาษาจีนกลาง ของรศ.ดร.ประทีป มโนมัยวิบูลย์ (2541) ซึ่งจะสรุปได้โดยสังเขปดังนี้

สัทอักษรแทนเสียงพยัญชนะ 24 เสียง

b (ป)¹ p (ผ,พ) m (ม) f (ฝ,ฟ) d (ต) t (ถ,ท) n (น) l (ล)
z (จ) c (ช,ฉ) s (ส,ซ) zh (จ) ch (ช,ฉ) sh² (ฉ,ช) r (ร) j (จ)
q (ช,ฉ) x (ซ) g (ก) k (ก,ค) h (ห) ng³ (ง) y³ (ย) w³ (ว)

สัทอักษรแทนเสียงสระ 24 เสียง

1. สัทอักษรแทนเสียงสระเดี่ยว 8 เสียง

a (อา) o (อัว+โอะ) e (เออ) i (อี, อิ, อี้)
u (อู) ü (อู+อี) er (เออริ) ê (เอะ)

2. สัทอักษรแทนเสียงสระผสม 16 เสียง

ai (ไอ, อาย) ei (เอ+อี) ao (เอา, ขาว) ou (โอ+อู)
ia (อี+อา) ie (อี+เอะ) io (อี+โอะ) ua (อัว+อา)
uo (อัว+โอะ) ue (อู+อี+อา) üe (อู+อี+อา) üa (อู+อี+เอะ)
iao (อี+อา+โอะ) iou⁴ (อี+โอะ+อู) uai (อู+อา+อี) uei⁴ (อู+เอ+อี)

¹ ในวงเล็บคือเสียงพยัญชนะและสระภาษาไทย ที่เทียบได้กับเสียงของสัทอักษรในระบบ Hànyǔ Pīnyīn

² เสียง sh ออกเสียงคล้ายเสียง sh ในภาษาอังกฤษ ในที่นี้จะใช้ตัวอักษร ฉ แทนเสียง sh แต่ในกรณีที่ไม่สามารถผันเสียงวรรณยุกต์โดยใช้ตัว ฉ ได้ ก็จะใช้ตัว ซ แทน โดยจะมีจุดใต้ตัว ซ เป็นเครื่องหมายแสดงดังนี้ ซ

³ เสียงพยัญชนะ ng ในภาษาจีนกลางใช้เป็นพยัญชนะสะกดเท่านั้น ส่วนเสียง y และ w เป็นเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ใช้เขียนแทนเสียงสระ i และ u ตามลำดับเมื่อเป็นเสียงสระผสมซึ่งอยู่ในตำแหน่งต้นพยางค์ และ ใช้เขียนไว้หน้าสระเดี่ยว i และ u ตามลำดับเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น นอกจากนี้ยังเขียน y ไว้หน้าเสียงสระ ü ทั้งที่เป็นสระเดี่ยวและสระผสมเมื่อไม่ได้ปรากฏร่วมกับเสียงพยัญชนะอื่น

⁴ เสียงสระผสม iou และ uei ตามระบบการเขียนสัทอักษรจีน กำหนดให้เขียนเป็น iu และ ui ตามลำดับ

เครื่องหมายแทนเสียงวรรณยุกต์ 4 เสียง

- เสียงหนึ่ง (ออกเสียงเหมือนเสียงตรีในภาษาไทย)
- ✓ เสียงสอง (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงจัตวาในภาษาไทย)
- ✓ เสียงสาม (ออกเสียงไม่ใกล้เคียงกับเสียงวรรณยุกต์ไทยเสียงใดเลย โดยจะออกเสียงต่ำในตอนแรกแล้วจะผันเป็นเสียงสูงในตอนท้าย)
- ✓ เสียงสี่ (ออกเสียงใกล้เคียงกับเสียงโทในภาษาไทย)

1.8 คำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ใช้คำศัพท์เฉพาะซึ่งแปลมาจากคำศัพท์เกี่ยวกับไวยากรณ์จีนกลาง ดังจะแสดงไว้ในตารางข้างล่างนี้

คำศัพท์ภาษาจีน	คำอ่านสัทอักษร	คำศัพท์ที่แปลเป็นภาษาไทย
名詞	míngcí	คำนาม
動詞	dòngcí	คำกริยา
形容詞	xíngróngcí	คำคุณศัพท์
副詞	fùcí	คำวิเศษณ์
介詞	jiècí	คำบุพบท
代詞	dàicí	คำสรรพนาม
連詞	liáncí	คำเชื่อม
處所詞	chùsuǒcí	คำบอกสถานที่
時間詞	shíjiāncí	คำบอกเวลา
方位詞	fāngwèicí	คำบอกทิศทาง
數詞	shùcí	คำบอกจำนวน
量詞	liàngcí	คำลักษณนาม
數量詞	shùliàngcí	คำบอกจำนวนและลักษณนาม
區別詞	qūbiéicí	คำบอกลักษณะเฉพาะ
體詞	tǐcí	คำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยนาม
謂詞	wèicí	คำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา
單純詞	dānchún cí	คำพยางค์เดียว

คำศัพท์ภาษาจีน	คำอ่านสัทอักษร	คำศัพท์ที่แปลเป็นภาษาไทย
合成詞	héchéng cí	คำผสม
趨向動詞	qūxiàngdòngcí	คำกริยาบอกทิศทาง
復合趨向動詞	fùhé qūxiàngdòngcí	คำกริยาผสมบอกทิศทาง
詞組	cízǔ	วลี
介詞詞組	jiècí cízǔ	บุพบทวลี
句子結構	jùzi jiégòu	โครงสร้างประโยค
連動結構	liándòng jiégòu	โครงสร้างกริยาที่เรียงต่อกัน
主語	Zhǔyǔ	ภาคประธาน
謂語	wèiyǔ	ภาคแสดง
述語	Shù yǔ	หน่วยกริยา
賓語	bīnyǔ	หน่วยกรรม
定語	dìngyǔ	หน่วยขยายนาม
狀語	Zhuàngyǔ	หน่วยขยายกริยา
補語	bǔyǔ	หน่วยเสริมกริยา
趨向補語	qūxiàng bǔyǔ	หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง
程度補語	Chéngdù bǔyǔ	หน่วยเสริมกริยาบอกระดับ
可能補語	Kěnéng bǔyǔ	หน่วยเสริมกริยาบอกความเป็นไปได้ หรือไม่ได้
時地補語	shídì bǔyǔ	หน่วยเสริมกริยาบอกเวลาหรือสถานที่
中心語	zhōngxīn yǔ	หน่วยหลัก
陳述句	chénshù jù	ประโยคบอกเล่า
祈使句	qíshǐ jù	ประโยคคำสั่ง
疑問句	yíwèn jù	ประโยคคำถาม
把字句	bǎzì jù	ประโยค bǎ
直接意義	zhíjiē yìyì	ความหมายโดยตรง
引申意義	yǐnshēn yìyì	ความหมายโดยนัย
後綴	hòuzhùì	คำปัจจัย